

Poilsiautojų srauto sklaida Klaipėdos rekreacinėje zonoje

Jolita Eidikonienė¹,

Gintautas Žilinskas²

¹ *Gamtos tyrimų centro
Geologijos ir geografijos institutas,
T. Ševčenkos g. 13,
LT-03223 Vilnius
El. paštas: atiloja@yahoo.com,*

² *Klaipėdos universiteto Jūrinio
kraštovaizdžio mokslo institutas,
H. Manto g. 84,
LT-92294 Klaipėda
El. paštas: zilinskas@geo.lt*

Eidikonienė J., Žilinskas G. Poilsiautojų srauto sklaida Klaipėdos rekreacinėje zonoje. *Geografija*. 2011. T. 47(1). ISSN 1392–1096.

Straipsnyje, remiantis 2008–2009 m. vykdytų tyrimų metu Klaipėdos rekreacinėje zonoje surinktais duomenimis, analizuojami poilsiautojų srauto sklaidos ypatumai tiek visoje zonoje, tiek ją sudarančiose vasarvietėse: I ir II Melnragėje bei Giruliuose. Nustatyta, kad didžiausią įtaką poilsiautojų srauto pasiskirstymui tarp vasarviečių turi jų dydis. Nuo jo priklauso apsistojimo poilsiui vietų (viešbučių, poilsinių, stovyklų ir kt.), automobilių stovėjimo aikštelių, maitinimo įstaigų, pramogų ir kt. skaičius, dažnai ir teikiamų paslaugų kokybė. Todėl didžiausios jų – Girulių pliažuose ilsisi daugiausia poilsiautojų – net 43 % visų besiilsinčiųjų Klaipėdos rekreacinėje zonoje. I Melnragės (mažesnės) pliažuose ilsisi 32 %, o II Melnragės (mažiausios) pliažuose – tik 25 % poilsiautojų.

Visose vasarvietėse didžiausia poilsiautojų santalka jūros krante susidaro ties pagrindiniais keliais link jūros. Kadangi čia ne tik trumpiausias bei patogiausias priėjimas prie jūros, bet telkiasi ir rekreacinės infrastruktūros objektai: automobilių stovėjimo aikštelės, maitinimo įstaigos, sanitarijos ir higienos mazgai, vaikų žaidimo aikštelės, gelbėjimo stotys ir kiti objektai. Nutolusiuose nuo pagrindinių kelių ir neišvystytose rekreacinės infrastruktūros kranto ruožuose poilsiautojų apsilonko mažiausiai.

Raktažodžiai: poilsiautojų srautas, pliažas, rekreacinė infrastruktūra, Klaipėdos rekreacinė zona

ĮVADAS

Klaipėdos rekreacinė zona – populiari tiek klaipėdiečių, tiek kitų Lietuvos gyventojų vasaros atostogų vieta. Ypač poilsiautojus traukia Klaipėdos rekreacinės zonos žemyninis pajūrio ruožas: čia patogus susisiekimas (kursuoja miesto autobusai ir mikroautobusai), tvarkomi paplūdimiai ir santykinai išvystyta rekreacinė infrastruktūra. Tačiau intensyvi rekreacijos plėtra krante jo būklei dažnai turi ne ką mažesnę neigiamą įtaką nei gamtiniai ar kiti veiksniai. Tyrimais nustatyta, kad Lietuvos rekreacinėse zonosose dėl poilsiautojų srauto įtakos apsauginiame paplūdimio kopagūbryje defliacijos procesų (kurie sąlygoja kopagūbrio degradaciją) išplitimas daug didesnis nei saugomose teritorijose, kur rekreacijos įtaka minimali (Žilinskas ir kt., 2010). Panašūs tyrimų rezultatai gauti ir kitose šalyse (Ploeg, 1978; Van der Zande, 1987). Todėl poilsiautojų srauto, kaip vieno iš kranto būklę formuojančių veiksnių, tyrimai (ypač darnaus kranto zonos plėtros kontekste) tapo aktualūs ir Klaipėdos rekreacinėje zonoje. Šiame darbe, tęsiant kitose rekreacinėse zonosose jau atliktus tyrimus (Akevičiūtė ir kt., 2002; 2004; Žilinskas ir kt., 2003), pateikiami poilsiautojų

srauto sklaidos Klaipėdos rekreacinėje zonoje ypatumai. Remiantis atskleistais poilsiautojų srauto sklaidos dėsniniais galima tiksliau nustatyti krantotvarkinio konflikto jūros kranto rekreacinėse zonosose židinius ir jų atsiradimo priežastis, numatyti ir sėkmingai įgyvendinti rekreacinių zonų infrastruktūros pertvarką bei plėtrą, reguliuoti poilsiautojų srauto pasiskirstymą, t. y. ne tik pagerinti rekreacijos sąlygas, bet ir užtikrinti jūros kranto kraštovaizdžio apsaugą.

TYRIMŲ RAJONO APIBŪDINIMAS

Klaipėdos rekreacinės zonos vasarvietės, I ir II Melnragė bei Giruliai, žinomos jau nuo XIX a. 1863 m. Girulius iš valstybės išsinuomojo Klaipėdos pirkliai ir įkūrė uždara kurortą. Pirkliai gavo teisę čia įrengti jūros maudyklę, nuomoti gyventojams vasarnamius, taip pat žemes naujoms viloms statyti (Tatoris, 1987). Netrukus atsirado puošnių medinių vilų, aplinkiniame miške buvo pasodinta retųjų medžių, nutiestas kelias į Melnragę. Gausiau lankyti Girulius klaipėdiečiai pradėjo po to, kai 1882 m. buvo nutiestas geležinkelis (Ignatonis, 1989–1990). XX a. pradžioje Giruliuose jau veikė

kurhauzas ir trys restoranai, atsirado gydymo bei sveikatin-gumo namai. Klaipėdos kraštą vėl prijungus prie Lietuvos, Giruliuose buvo išplanuotos naujos gatvės, pastatyta apie 50 naujų pastatų (Gudelis, 1972). XX a. antrojoje pusėje Gi-ruliuose išryškėjo „dviejų rūšių rekreacinių bazių statyba: ilgalaikio poilsio – vaikų bei atostogų poilsio bazės ir trum-palaikio – paplūdimiai“ (Ignatonis, 1989–1990). Tuomet čia veikė vaikų tuberkuliozės sanatorija, kūdikių namai, profi-laktoriumas, 8 pionierių stovyklos ir kt.

Girulių vasarvietė ir šiuo metu populiari tarp poilsiau-tojų, čia plėtojamas turizmo ir poilsio verslas, yra nema-žai poilsiviečių bei stovyklaviečių. Per Girulius driekiasi pažintiniai maršrutai važiuojantiems dviračiais ir kitomis transporto priemonėmis. 2009 m. Giruliuose atidaryta kol kas vienintelė Klaipėdoje šiuolaikiška trumpo poilsio stovykla, kurioje keliautojai ir poilsiautojai gali apsistoti su palapinėmis, automobiliais nameliais, taip pat svečių kambariuose.

Melnragė – tai Klaipėdos kurortinė zona, kurios pietinė dalis vadinama Pirmąja (I) Melnrage, o šiaurinė dalis – An-trąja (II) Melnrage. Iš rytinės pusės vasarvietę juosia Meln-ragės miškas. Po Pirmojo pasaulinio karo Melnragė buvo pritaikoma vasarojimui: tiesiamos gatvės, statomi vasarna-miai bei vilos. 1933 m. Melnragei suteiktas kurortinės gy-venvietės statusas (Tatoris, 1987). Pasinaudoję tuo, Melnra-gės gyventojai, ilgą laiką vertęsi tik žvejyba, savo sodybose pradėjo priiminėti poilsiautojus. II Melnragė buvo senes-nė, tačiau ją plėtra greitai aplenkė (esanti arčiau miesto) I Melnragė. 1946 m. Melnragė prijungta prie Klaipėdos miesto (Kviklys, 1991). Melnragė šiuo metu – viena lan-komiausių Lietuvos pajūrio vietų ir net vasarai pasibaigus ji sulaukia nemažo poilsiautojų srauto. Patogus (greičiau-siai iš Klaipėdos centro pasiekiamas pajūris) ir nebrangus susisiekimas – viena pagrindinių Melnragės populiarumo sąlygų. Tačiau dėl mažos nuomojamo poilsui gyvenamojo ploto pasiūlos tiek I, tiek II Melnragėje pagrindinį poilsiau-tojų srautą sudaro klaipėdiečiai ir jų svečiai bei Klaipėdoje apsistoję turistai. Todėl šios vasarvietės priskiriamos trum-palaikio poilsio zonoms.

2006 m. I ir II Melnragės paplūdimiams įteiktos Mė-lynosios vėliavos už aplinkosaugos ir rekreacijos paslaugų kokybės reikalavimų laikymąsi. Tačiau, pablogėjus Klaipė-dos rekreacinės zonos paplūdimių tvarkymui, 2010 m. mi-nėti pliažai neteko Mėlynosios vėliavos statuso. Neišspren-dus krantotvarkos problemų Klaipėdos rekreacinės zonos paplūdimiai gali tapti ne tokie patrauklūs ne tik užsienio, bet ir Lietuvos poilsiautojams. Antra vertus, dėl klima-to kaitos suaktyvėjusių litodinaminių procesų (Žilinskas, 2008) bei Klaipėdos uosto įtakos (Žilinskas, 1998; Žilinskas ir kt., 2000) pastaruoju metu stebima ryški Klaipėdos rekreacinės zonos paplūdimių siaurėjimo ir rekreacinės erdvės mažėjimo tendencija. Siekiant atstatyti rekreacinės erdvės potencialą pliažuose 2001, 2005 ir 2009 m. atlikti priekrantės sąnašų papildymo Klaipėdos rekreacinėje zo-noje darbai (Žilinskas ir kt., 2010).

TYRIMŲ METODIKA

Siekiant nustatyti poilsiautojų pasiskirstymo ypatumus Klai-pėdos rekreacinės zonos (I ir II Melnragės bei Girulių) plia-žuose 2008–2009 m. atlikta poilsiautojų apskaita. Tyrimus atliko nuo 3 iki 5 stebėtojų. Daugiausia dėmesio buvo sutelk-ta į vasaros sezoną, kai poilsiautojų srautas yra didžiausias, tačiau epizodiniai stebėjimai buvo atliekami ir kitais metų laikais. Ankstesniais tyrimais (Žilinskas ir kt., 2003) nusta-tyta, kad poilsiautojų srautas per dieną pasiekia maksimumą apie 13–14 val. Todėl, siekiant korektiškai palyginti poilsiau-tojų srauto pasiskirstymą jūros krante tarp skirtingų vasar-viečių (I ir II Melnragė bei Giruliai), poilsiautojų apskaita buvo pradėdama tą pačią dieną ir tuo pat laiku (13 val.) visų trijų gyvenviečių pliažuose. Poilsiautojų skaičius rekre-acinėse zonose buvo fiksuojamas kas 100 metrų (atstumas nustatomas GPS odometru). Nustatant poilsiautojų sklaidos erdvėje ypatumus bei atliekant skirtingų rekreacinių zonų poilsiautojų sklaidos lyginamąją analizę naudotasi procenti-niu poilsiautojų pasiskirstymu.

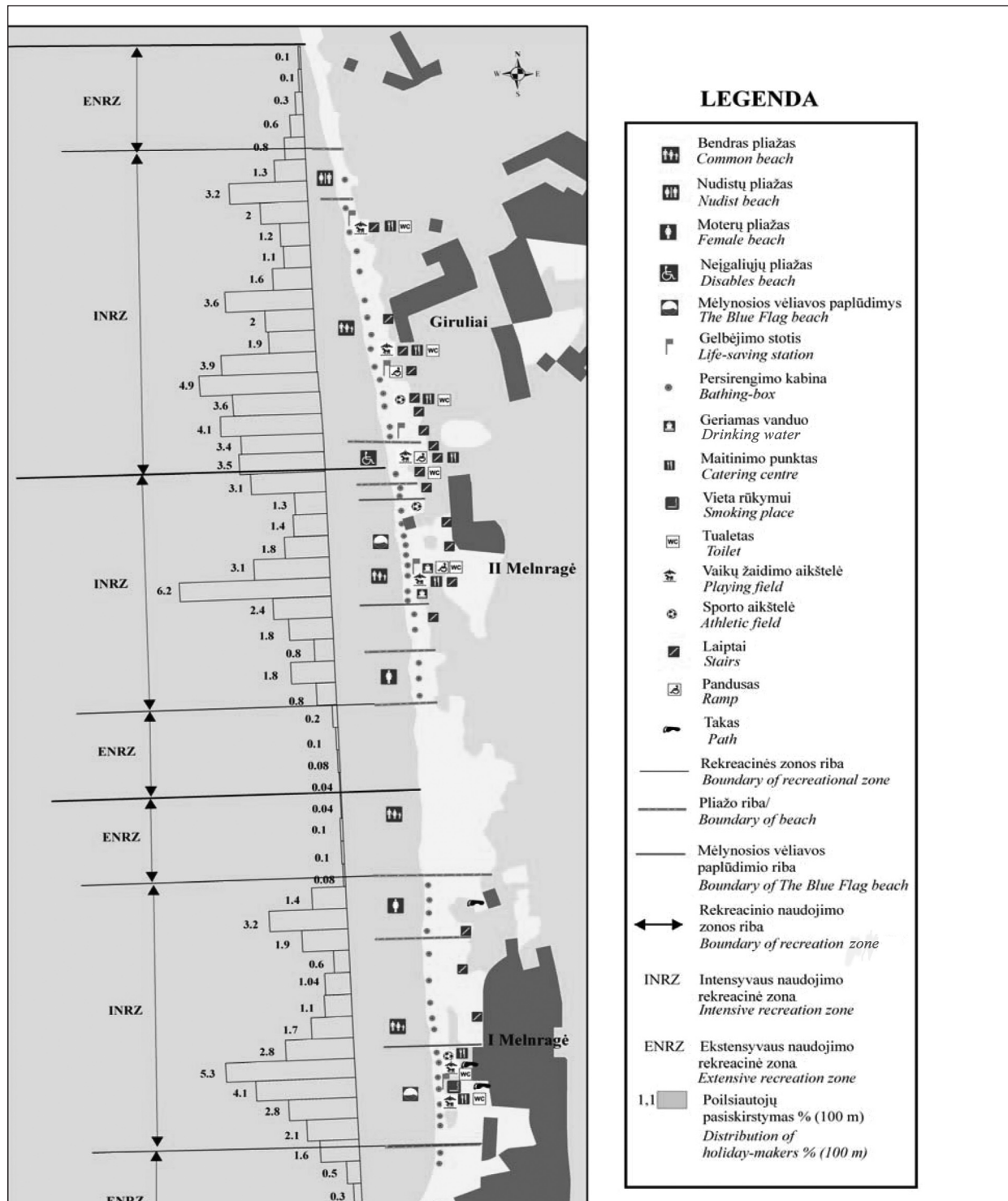
Tyrimų metu taip pat buvo atliekama pliažuose ir už-kopėje esančių poilsio infrastruktūros elementų (privažia-vimų bei priėjimų prie jūros, automobilių stovėjimo aikš-telių, gelbėjimo stočių bei punktų, persirengimo kabinų, suoliukų, šiukšliadėžių, konteinerių, tualetų, maitinimo punktų ir kt.) apskaita ir kartografavimas. Šiais duome-nimis pasinaudota nustatant rekreacinės infrastruktūros įtaką poilsiautojų sklaidai jūros krante.

Pažymėtina, kad straipsnyje terminas „pliažas“ traktuo-tinas kaip „paplūdimio ruožas, skirtas poilsui ir maudy-muisi“ (Gudelis, 1993), t. y. riboženkliais pažymėta rekre-acinės zonos paplūdimio dalis.

TYRIMŲ REZULTATAI

Visa **Klaipėdos rekreacinė zona** žemyniniame krante tę-siasi apie 5600 m. Pagal P. Kavaliausko klasifikaciją (Kur-šiu..., 1999), šią zoną galima priskirti išvystytos rekreaci-nės infrastruktūros modeliui. Ją sudaro I ir II Melnragė bei Girulių vasarvietės, kurios kiekviena atskirai atitinka tik minimalios infrastruktūros modelį.

Klaipėdos rekreacinėje zonoje pliažų teritorijos (pa-žymėtos riboženkliais) užima didžiąją rekreacijai išskirto kranto ruožo dalį (net 83,9 %). Pliažų ribose geriausiai išplėtotą rekreacinę infrastruktūrą, todėl juose susitel-kia daugiausia šioje zonoje besiilsinčių poilsiautojų (apie 96 %). Ne pliažų zonai tenka vos 4 % poilsiautojų. Klai-pėdos rekreacinei zonai būdinga didelė rekreacinė erdvė, todėl poilsiautojų už jos ribų aptinkama nedaug, kartais (ypač vėsesnėmis dienomis) jų ten ir visai nebūna. Antra vertus, poilsiautojų sklaidą už zonos ribų šiaurėje riboja Olandų Kepurės kraštovaizdžio draustinis, kuriame gargž-dingas bei riedulingas paplūdimys bei priekrantė nėra pa-traukli nei kaitinimuisi saulėje, nei maudymuisi, o pietinė-je pusėje sklaidą riboja Klaipėdos uostas.

1 pav. Poilsiautojų srauto pasiskirstymas Klaipėdos rekreacinėje zonoje
Fig. 1. Distribution of holiday-maker flow in Klaipėda recreational zone

Tyrimais nustatyta, kad rekreantai išilgai Klaipėdos rekreacinės zonos pasiskirsto nevienodai (1 pav.). Didžiausią įtaką poilsiautojų srauto pasiskirstymui tarp vasarviečių turi jų dydis. Nuo jo priklauso apsistojimo poilsiui vietų (viešbučių, pilsinių, trumpo poilsio stovyklų ir kt.), automobilių stovėjimo aikštelių, maitinimo įstaigų, pramogų ir pan. skaičius, dažnai ir teikiamų paslaugų kokybė. Todėl didžiausios iš jų – Girulių pla-

žuose ilsisi daugiausia poilsiautojų – net 43 % visų besilinsčiųjų Klaipėdos rekreacinėje zonoje. Mažesnės – I Melnragės plažuose ilsisi 32 %, o mažiausios – II Melnragės – tik 25 % poilsiautojų.

Vasarą poilsiautojų sutinkama visoje Klaipėdos rekreacinėje zonoje, tik kai kuriose jos atkarpose jų būna mažai, ten jie tesudaro iki 1 % visų šios zonos poilsiautojų. Tokios atkarpos išsidėsčiusios rekreacinių zonų (I ir II Melnragės

bei Girulių) pakraščiuose (1 pav.). Pažymėtina, kad minėtos vietose nėra jokių rekreacinės infrastruktūros elementų. Todėl čia padidinus poilsui patrauklių rekreacinės paskirties objektų kiekį, būtų galima sulaukti daugiau poilsiautojų ir kartu pasiekti tolygesnę jų sklaidą visoje Klaipėdos rekreacinėje zonoje. Apie rekreacinės infrastruktūros objektų pasiskirstymą tyrimų rajone galima spręsti iš 1 lentelėje pateikiamų duomenų.

Klaipėdos rekreacinės zonos skirtingo tipo pliažuose rekreantai pasiskirsto netolygiai: daugiausiai žmonių telkiasi bendruosiuose pliažuose (74,2 %), moterų pliažai pritraukia apie 8,6 %, neįgaliųjų – apie 8,3 %, o nudistų – 4,9 % poilsiautojų. Tiesa, skiriasi ir skirtingo tipo pliažų ilgis. Poilsiautojų pasiskirstymo įvairaus tipo vasarviečių paplūdimiuose duomenys pateikiami 2 lentelėje.

Girulių rekreacinei zonai, kurios ilgis palei krantą sudaro apie 2000 m, tenka didžiausia visoje Klaipėdos rekreacinėje zonoje poilsiautojų apkrova (43 %). Joje yra išskirti bendrasis, nudistų ir neįgaliųjų pliažai, kurie kartu užima apie 1600 m kranto ruožą. Šiame ruože sutelkta rekreacinė infrastruktūra (2 pav.), todėl jame pasiskirsto net 97,5 % visų vasarvietės poilsiautojų. Ekstensyvaus rekreacinio naudojimo, apie 400 m ilgio, zoną (esančią šiaurinėje dalyje) pasirenka tik 2,5 % poilsiautojų.

Poilsiautojų pasiskirstymas išilgai kranto taip pat yra nevienodas. Daugiausia poilsiautojų telkiasi centrinėje ir pietinėje šios zonos dalyse, o šiaurinė dalis nėra tokia populiari. Tokį nevienodą poilsiautojų tankumą krante lemia rekreacinės infrastruktūros bei kelių ir takų tinklo išdėstymas. Ties pagrindiniu priėjimu prie jūros 100 m pliažo atkarpoje susirenka apie 16,7 % visų poilsiautojų. Tolstant nuo pagrindinio privažiavimo tiek į pietus, tiek į šiaurę poilsiautojų apkrova mažėja. Šiek tiek daugiau žmonių (7 %) sutinkama pačioje pietinėje dalyje neįgaliesiems skirtame pliaže. Čia lankosi ne tik neįgalieji – poilsiautojų padaugėjimą šioje atkarpoje lemia užkopėje esanti gana didelė automobilių stovėjimo aikštelė.

Pažymėtina, kad riba tarp Girulių ir II Melnragės rekreacinių zonų buvo išvesta per neįgaliųjų pliažo vidurį, kadangi į jį atvyksta poilsiautojai iš abiejų minėtų rekreacinių zonų. Toks šių rekreacinių zonų atskyrimas pateikiamas ir II Melnragės užkopėje įrengtame stende.

II Melnragės rekreacinės zonos (vasarą joje poilsiauja apie 25 % visos Klaipėdos rekreacinės zonos rekreantų) ilgis palei krantą siekia apie 1500 m (3 pav.). Intensyvaus naudojimo rekreacinės zonos atkarpa palei krantą tęsiasi apie 1120 m, joje telkiasi dauguma šios zonos poilsiautojų – net 98,2 %. Pietinėje šios zonos dalyje, apie 380 m ilgio ekstensyvaus rekreacinio naudojimo teritorijoje, sutinkama vos 1,8 % poilsiautojų.

1 lentelė. Rekreacinės infrastruktūros objektai Klaipėdos rekreacinės zonos jūros krante (2009)

Table 1. Objects of recreational infrastructure in the Klaipėda seashore recreational zone (2009)

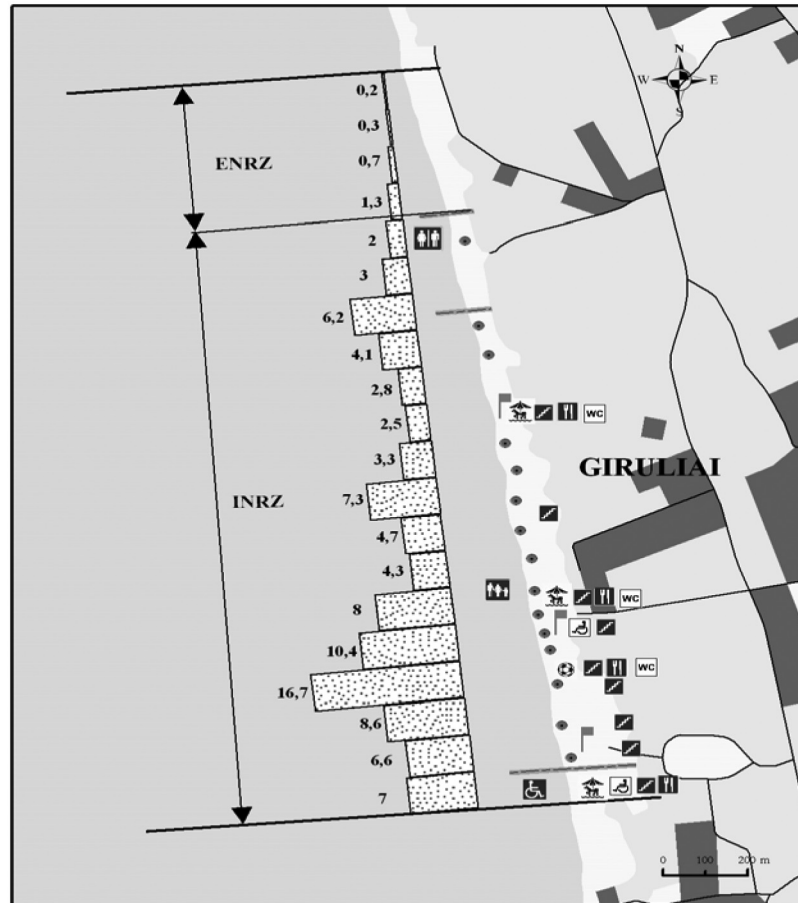
Rekreacinės infrastruktūros objektai Objects of recreational infrastructure	I Melnragė	II Melnragė	Giruliai
Gelbėjimo stotis / Life-saving station	1	1	3
Persirengimo kabinos / Dressing-booths	18	16	15
Suoliukai / Seats	20	17	15
Šiukšliadėžės / Litterbins	26	20	18
Konteineriai / Containers	3	1	4
Tualetai / Toilets	2	2	3
Paplūdimio sporto aikštelė / Athletic fields on the beach	1	1	1
Vaikų žaidimo aikštelė / Playing field	2	1	3
Maitinimo punktai / Catering centres	3	2	4
Geriamo vandens fontanėlis / Drinking water fountain	–	2	–
Vieta rūkymui / Smoking place	1	–	–
Inventoriaus nuoma / Inventory rent	–	–	1
Automobilių stovėjimo aikštelė / Parking	2	1	3
Informacinis stendas / Information stand	2	2	2
Laiptai į pliažą / Stairs to the beach	4	7	9

2 lentelė. Poilsiautojų pasiskirstymas skirtingo tipo pliažuose

Table 2. Distribution of holiday-makers in different beach types

Rekreacinė zona Recreational zone	Poilsiautojų pasiskirstymas % / Distribution of holiday-makers, %				
	Bendrasis pliažas Common beach	Moterų pliažas Female beach	Nudistų pliažas Nudist beach	Neįgaliųjų pliažas Disabled beach	Už pliažo ribų Beyond the beach area
I Melnragė	74,7	17,5	–	–	7,8
II Melnragė	77,0	10,7	–	12,3	–
Giruliai	82,4	–	8,1	7,0	2,5

2 pav. Poilsiautojų srauto pasiskirstymas Girulių rekreacinėje zonoje (sutartinius ženklus žr. 1 pav.)

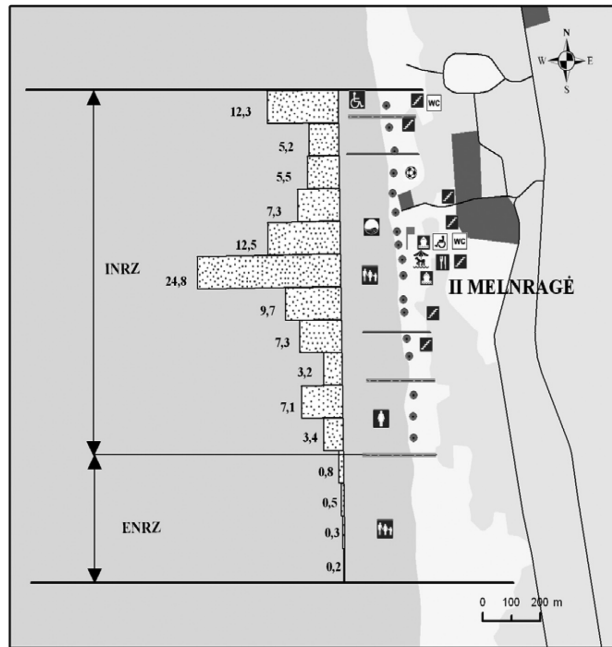
Fig. 2. Distribution of holiday-maker flow in the Giruliai recreational zone (see legend to Fig. 1)

Šioje rekreacinėje zonoje išskirti bendrasis, moterų ir neįgalųjų pliažai, taip pat tyrimų metu dar buvo ir Mėlynosios vėliavos paplūdimys, kuriame susitelkdavo 61,6 % rekreatantų. Bendrajame pliaže, esančiame šios zonos centrinėje dalyje, telkiasi 77 % poilsiautojų. Daugiausia jų nustatyta ties pagrindiniu centriniu privažiavimu ir įvairių rekreacinės infrastruktūros elementų santalkos vieta. Moterų pliaže susirenka 10,7 % šioje zonoje poilsiaujančių moterų. Šiaurinėje II Melnragės zonos dalyje – 100 m ilgio atkarpa skirta neįgaliesiems, atitinkamai joje pritaikyta rekreacinė infrastruktūra. Šis pliažas pritraukia apie 12,3 % poilsiautojų. Kaip ir pietinėje Girulių neįgalųjų pliažo dalyje, čia lankosi ne tik neįgalieji – poilsiautojų augimą šioje atkarpoje lemia užkopėje esanti pakankamai didelė automobilių stovėjimo aikštelė.

I Melnragės rekreacinės zonos (kurioje vasarą poilsiauja apie 32 % visą Klaipėdos rekreacinę zoną aplankančių rekreatantų) ilgis palei krantą siekia apie 2 100 m. Joje išskirtos ekstensyvaus ir intensyvaus naudojimo rekreacinės zonos (4 pav.). Šiaurinės ekstensyvaus naudojimo zonos ilgis – apie 400 m, vidurinėje dalyje esančios intensyvaus naudojimo rekreacinės zonos ilgis – apie 1 250 m, o pietinė ekstensyvaus rekreacinio naudojimo atkarpa tęsiasi palei krantą apie 450 m (joje 2005 m. Klaipėdos savivaldybė leido vedžioti šunis prie jūros).

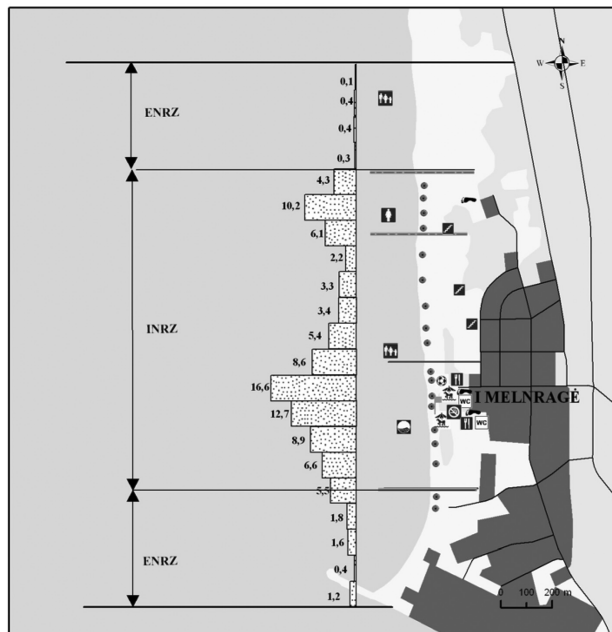
Pliažų teritorijos (pažymėtos riboženkliais) užima ilgiausią rekreacijai išskirto kranto ruožo dalį – 78,6 %. Didžiausias poilsiautojų srautas (net 91,2 %) telkiasi intensyvaus naudojimo rekreacinės zonos dalyje. Šioje rekreacinėje zonoje išskirti bendrasis ir moterų pliažai, taip pat Mėlynosios vėliavos paplūdimys. Daugiausiai žmonių susirenka bendruosiuose pliažuose, mažiau – moterų pliaže (1 lentelė). I Melnragės rekreacinėje zonoje išskirtame Mėlynosios vėliavos paplūdimyje ilsėjosi apie 52 % poilsiautojų. Už pliažų ribų poilsiauja 7,8 % žmonių. Pažymėtina, kad dauguma už pliažo ribų sutinkamų žmonių telkiasi pietinėje I Melnragės ekstensyvaus rekreacinio naudojimo zonoje. Nors dėl uosto kaimynystės čia beveik niekas nesimaudo ir nesikaitina saulėje, nemažai žmonių čia mėgsta pasėdėti, pasivaikščioti. Juos traukia pasižvalgyti nuo Klaipėdos šiaurinio molo į sąsiaurį, jūrą, laivus, be to, čia leidžiama vedžioti šunis. Šios vietos patrauklumas itin padidėjo prieš kelerius metus, kai užkopėje buvo įrengtos net kelios automobilių stovėjimo aikštelės, netoli yra ir Klaipėdos visuomeninio transporto stotelė. Todėl geresniu oru čia visada yra žmonių ne tik vasarą, bet ir kitais metų sezonais.

Šiaurinėje I Melnragės ekstensyvaus rekreacinio naudojimo zonoje poilsiautojų susirenka mažai, kadangi tai tarpinė zona tarp I ir II Melnragės, esanti atokiai nuo šių gyvenviečių, todėl ją pasiekia mažai poilsiautojų.

3 pav. Poilsiautojų srauto pasiskirstymas II Melnragės rekreacinėje zonoje (sutartinius ženklus žr. 1 pav.)

Fig. 3. Distribution of holiday-maker flow in the Melnragė II recreational zone (see legend to Fig. 1)

4 pav. Poilsiautojų srauto pasiskirstymas I Melnragės rekreacinėje zonoje (sutartinius ženklus žr. 1 pav.)

Fig. 4. Distribution of holiday-maker flow in the Melnragė I recreational zone (see legend to Fig. 1)

Poilsiautojų pasiskirstymui I Melnragės rekreacinėje zonoje įtakos turi kelių ir takų link jūros išdėstymas. Ties pagrindiniu privažiavimu tiesiai iš Klaipėdos miesto užfiksuoti poilsiautojų kiekio maksimumai, kadangi su šia vieta geriausias susisiekimas visuomeniniu transportu, arti automobilių stovėjimo aikštelė, didžiausia maitinimo, pramogų bei kitų paslaugų įvairovė. Tolstant nuo jo poilsiautojų srauto intensyvumas mažėja (4 pav.). Šiek tiek daugiau rekreatantų fiksuojama tik moterų plažoje.

Apibendrinant tyrimų rezultatus galima teigti, kad geras susisiekimas, rekreacinės infrastruktūros objektų įvairovė ir gausa bei jų išdėstymas nulemia poilsiautojų srauto santalkos vietas. Tose teritorijose, kuriose šių objektų nėra, poilsiautojų susirenka mažiausiai. Kad poilsiautojų apkrova išilgai Klaipėdos rekreacinės zonos pasiskirstytų tolygiau, reikia pritaikyti poilsiu ekstenyvaus naudojimo rekreacines zonas, kuriant bei plėtojant jose rekreacinės infrastruktūros tinklą. Tai leistų išsaugoti kranto kraštovaizdžio elementus

dabar maksimalią rekreatų apkrovą patiriančiose intensyvaus naudojimo rekreacinėse zonose bei sudaryti palankesnes sąlygas poilsiautojams minimalios apkrovos – ekstensyvaus naudojimo rekreacinėse zonose.

IŠVADOS

1. Didžiausią įtaką poilsiautojų srauto pasiskirstymui tarp Klaipėdos rekreacinės zonos vasarviečių – Girulių bei I ir II Melnragės turi jų dydis. Nuo jo priklauso apsisistojimo poilsiu vietų (viešbučių, poilsinių, trumpo poilsio stovyklų ir kt.), automobilių stovėjimo aikštelių, maitinimo įstaigų, pramogų ir pan. skaičius, o dažnai ir teikiamų paslaugų kokybė. Todėl didžiausios jų – Girulių plažuose ilsisi daugiausia poilsiautojų – net 43 % visų besilinsčiųjų Klaipėdos rekreacinėje zonoje. I Melnragės (mažesnės) plažuose ilsisi 32 %, o II Melnragės (mažiausios) – tik 25 % poilsiautojų.

2. Didžiausia poilsiautojų apkrova jūros krante prie vasarviečių susidaro ties pagrindiniais keliais link jūros. Kadangi čia ne tik trumpiausias bei patogiausias priėjimas prie jūros, bet ir telkiasi rekreacinės infrastruktūros objektai: automobilių stovėjimo aikštelės, maitinimo įstaigos, sanitarijos ir higienos mazgai, vaikų žaidimo aikštelės, gelbėjimo stotys ir kiti objektai. Tolstant nuo jų rekreacinė apkrova mažėja.

3. Kad rekreacinė apkrova išilgai jūros kranto Klaipėdos rekreacinėje zonoje pasiskirstytų tolygiau, reikia pritaikyti poilsiu ekstensyvaus naudojimo rekreacines zonas kuriant bei plėtojant jose rekreacinės infrastruktūros tinklą. Tai leistų išsaugoti natūralius kranto kraštovaizdžio elementus dabar maksimalią rekreatų apkrovą patiriančiose intensyvaus naudojimo rekreacinėse zonose bei sudaryti palankesnes sąlygas poilsiautojams minimalios apkrovos – ekstensyvaus naudojimo rekreacinėse zonose.

PADĖKA

Autoriai dėkoja dr. D. Jarmalavičiui, J. Synanovičiui, S. Eidikoniniui, O. Žilinskienei, R. ir M. Žilinskaitėms, padėjusiems atlikti poilsiautojų apskaitą jūros krante, taip pat dr. D. Pupieniui, konsultavusiam rengiant spaudai straipsnio schemas.

Gauta 2010 09 14
Priimta 2011 05 13

Literatūra

1. Akevičiūtė J., Žilinskas G., Minkevičius V. 2002. Poilsiautojų srauto sklaida apsauginiame paplūdimio kopagūbryje. *Geografijos metraštis*. 35(1–2): 101–117.
2. Akevičiūtė J., Žilinskas G., Jarmalavičius D. 2004. Poilsiautojų srauto sklaida Kuršių nerijos plažuose. *Geografijos metraštis*. 37(1–2): 162–174.
3. Gudelis V. 1993. *Jūros krantotyros terminų žodynas*. Vilnius: Academia.

4. Gudelis V. 1972. Nuo Klaipėdos iki Palangos. *Mūsų gamta*. 1: 13–14.
5. Ignatonis J. 1989–1990. Girulių zonos rekreacinis įvertinimas. *Geografijos metraštis*. 25–26: 275–279.
6. Kviklys B. 1991. Melnragė. *Mūsų Lietuva*. 3: 554.
7. *Kuršių nerijos rekreacinės infrastruktūros vystymo tikslinė programa* (vad. P. Kavaliauskas). 1999. Vilnius: UAB „Vilniaus archprojekta“.
9. Ploeg S. W. E. 1978. *Onderzoek an openlucht recreatie in het Noordhollands duinreservaat*. Amsterdam.
10. Tatoris J. 1987. Vasaros poilsio zonos. Nuo molo iki Olandų Kepurės. *Tarybinė Klaipėda*. 79: 6.
11. Van der Zande A. N. 1987. Recreation and conservation in the Netherlands. Perspectives in coastal dune management. *Proceedings of the European Symposium Leiden, September 7–11*. The Netherlands. 209–215.
12. Žilinskas G. 1998. Kranto linijos dinamikos ypatumai Klaipėdos uosto poveikio zonoje. *Geografijos metraštis*. 31: 99–109.
13. Žilinskas G. 2008. Distinguishing priority sectors for the Lithuanian Baltic Sea coastal management. *Baltica*. 21(1–2): 85–94.
14. Žilinskas G., Jarmalavičius D. 2000. Krantų būklė ir dinamika. Kn.: *Klaipėdos uostas*. 55–67.
15. Žilinskas G., Akevičiūtė J., Jarmalavičius D. 2003. Poilsiautojų srauto dinamikos laike ypatumai Kuršių nerijos jūriniame krante. *Geografijos metraštis*. 36(2): 174–181.
16. Žilinskas G., Pupienis D., Jarmalavičius D. 2010. Possibilities of regeneration of Palanga coastal zone. *Journal of Environmental Engineering and Landscape Management*. 18(2): 95–101.

Jolita Eidikonienė, Gintautas Žilinskas

DISTRIBUTION OF THE FLOW OF HOLIDAY-MAKERS IN BEACHES OF THE KLAIPĖDA RECREATION ZONE

Summary

The continuously increasing flow of holiday-makers in the Klaipėda recreational zone and the impact of this phenomenon on the physical condition of coastal territories are gaining special importance in the context of sustainable development. This study, concerning the unequal distribution of the flow of holiday-makers in the beaches of three major summer resort areas within Klaipėda's recreational zone – Melnragė I, Melnragė II and Giruliai – was carried out during the summers of 2008 and 2009.

The investigation was implemented by three observers who simultaneously counted and recorded the numbers of holiday-makers in the locations listed above. The data collection procedure included the following elements: the counting of holiday-makers in all three began on the same day at the same time (one o'clock p. m. which is the hour when the number of people on the beach reach their maximum), the calculations were recorded every one hundred meters (the exact distance being measured by a GPS), and the collected numerical data were later converted into percentages. The study included also the mapping and recording of infrastructure elements in the recreation zones of the marine coast, as well as of the area behind the dunes (approaches to the

sea, life-saving stations, dressing-booths, benches, garbage bins, waste containers, toilets, public catering facilities, parking sites, etc.). This information was used for estimating the impact of recreational infrastructure on the dispersion of holiday-makers on the coast.

The following conclusions were drawn from the analysis of the collected data:

- the size of each of the above-mentioned summer resort settlements, which determines the numbers of rest places (hotels, motels, resorts, etc.), catering facilities, entertainment and cultural events, as well as the quality of services, is the main factor responsible for the unequal distribution of the flow of holiday-makers in different coastal areas. The study has indicated that 43% of all holiday-makers in the Klaipėda recreational zone concentrate on the beaches of Giruliai which is the largest of the three summer resort areas, while 32% are estimated in Melnragė I which is lesser in size, and only 25% in Melnragė II;

- the largest clusters of holiday-makers occur near the main road accesses to the sea. These areas have greater numbers of park-

ing lots, catering facilities, sanitary units, life-saving stations and other objects. The recreational load further away from these territories is proportionally smaller;

- to attain a more even distribution of the flow of holiday-makers along the coastal areas of Klaipėda's recreational zone, changes are needed to be made in the existing infrastructure. More paved roads leading to the beach (as well as new parking lots) need to be built, and the network of interconnecting trails between these roads should be expanded. The other necessary improvements include building additional wooden walkways crossing the dune ridges, stairs, benches, new lifeguard stations, eating facilities, bringing in more garbage bins and waste containers, etc. All these measures would ensure a more equal distribution of the flow of holiday-makers in the Klaipėda recreational zone, without deteriorating the natural environment in the coastal areas.

Key words: flow of holiday-makers, objects of recreational infrastructure, beach, Klaipėda recreational zone